

Zákonná úprava střetu zájmů

- dopad na představitele územní samosprávy

(de lege lata ... de lege ferenda)

JUDr. PhDr. Petr Kolář, Ph.D.

2017

Na cestě k platné úpravě ...

- **Zákon ČNR č. 238/1992 Sb., o některých opatřeních souvisejících s ochranou veřejného zájmu a o neslučitelnosti některých funkcí (zákon o střetu zájmů)**
 - účinnost od 7. 6. 1992 do 1. 1. 2007
 - omezená osobní působnost (poslanci, senátoři, členové vlády)
 - „politická kontrola“; omezené sankce
- **Zákon č. 96/2005 Sb. - novela zákona o střetu zájmů**
 - rozšíření osobní působnosti i na představitele obcí a krajů
 - zrušen nálezem Ústavního soudu č. 283/2005 Sb.
- **Zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů**
 - revizní novela č. 216/2008 Sb. (komplexní pozměňovací návrh)
 - „školská novela č. 350/2009 Sb. (ředitelé škol)
 - novela „lex Babiš“ č. 14/2017 Sb.

Průběh projednávání návrhu novely zákona o střetu zájmů č. 14/2017 Sb. („lex Babiš“)

- 31. 7. 2015 - vláda **předložila** návrh do PS
 - elektronizace evidence; majetková přiznání při nástupu do funkce
- 16.12. 2015 – návrh prošel prvním čtením
- do července 2016 – projednávání ve výborech (ÚPV)
- 14.9.2016 – PS schvaluje ve třetím čtení
- 19.10.2016 – Senát přijímá pozměňovací návrhy
- 29.11.2016 – PS schválila senátní verzi
- 19.12.2016 – Prezident vrátil zákon do PS
- 11.1.2017 – PS přehlasovala prezidentské veto
- **Zákon č. 14/2017 Sb.** - zákon **nabývá účinnosti dnem 1. září 2017**, s výjimkou čl. I bodu 17 (účast v médiích + zákaz dotací + zákaz účasti ve veřejných zakázkách), čl. II bodu 6 a čl. IV, které nabývají účinnosti patnáctým dnem po jeho vyhlášení.

Osobní působnost zákona

- **ústavní funkce**

- poslanec, senátor, člen vlády nebo předseda jiného ÚOSS včetně náměstků

- **veřejní funkcionáři - celostátní úroveň**

- ÚOOÚ, Úřad pro techn. Normalizaci, ERÚ, člen Rady ČTÚ, člen bankovní rady ČNB, vedení NKÚ, ombudsman a jeho zástupce, člen RRTV

- **veřejní funkcionáři - krajská a obecní úroveň**

- uvolnění členové zastupitelstev
- neuvolnění členové rady kraje nebo obce

- **další veřejní funkcionáři**

- funkční nebo osobní vymezení (§ 2 odst. 2, 3) *příkazci finančních operací, zadavatelé veřejných zakázek; rozhodující ve správním řízení, vedoucí trestní stíhání*

Osobní působnost zákona veřejní funkcionáři na úrovni obcí

■ Volení členové orgánů obcí

- § 2 odst. 1 písm. p) **uvolněný člen zastupitelstva** (upřesnění „dlouhodobého uvolnění“)
- § 2 odst. 1 písm. q) **neuvolnění starostové, místostarostové a radní**

■ Vedoucí úředníci městských a obecních úřadů podílející se na výkonu správních činností

- funkční vymezení (§ 2 odst. 3)
 - příkazci finančních operací (*nad 250.000,- Kč*)
 - zadavatelé veřejných zakázek (*přesnější vymezení*)
 - rozhodují ve správním řízení (*vyjmuta blokové řízení*)
 - se podílí na vedení trestního stíhání

■ Příspěvkové organizace zřizované obcí

- Vedoucí zaměstnanci 2, 3, 4 stupně řízení
 - **Vyjmuty školy a školská zařízení**

Omezení výkonu podnikatelské činnosti činností I. (§ 4)

- **týká se ministrů, náměstků** a některých dalších představitelů celostátních úřadů
- **netýká se poslanců, senátorů, starostů, zastupitelů**, atd.
 - i ti však musejí podávat oznámení o činnostech - § 9 *společnictví v podnikajících právnických osobách*
- **Přehled omezení:**
 - zákaz podnikání a jiné výdělečné činnosti
 - zákaz výkonu funkce statutárního orgánu podnikající právnické osoby
 - zákaz dalšího pracovního nebo služebního vztahu
 - **generální licence** (správa vlastního majetku, činnost vědecká, pedagogická, publicistická, literární, umělecká, sportovní)
 - ukončení bez zbytečného odkladu - lhůta 30 dnů

Omezení výkonu podnikatelské činnosti činností II. (§ 4b)

- **týká se pouze ministrů a dalších členů vlády**
 - obchodní společnost, ve které má člen vlády nebo jím ovládaná osoba vlastní podíl představující alespoň 25 % se **nesmí účastnit veřejných zakázek** jako účastník nebo poddodavatel prostřednictvím kterého dodavatel prokazuje kvalifikaci; **zadavatel je povinen takovou obchodní společnost vyloučit ze zadávacího řízení; nesmí být ani zadána veřejná zakázka malého rozsahu**
 - je zakázáno poskytnout dotaci nebo investiční pobídku obchodní společnosti, ve které má člen vlády nebo jím ovládaná osoba podíl představující alespoň 25 % účasti společníka v obchodní společnosti

Omezení výkonu podnikatelské činnosti činností III. (§ 4a)

- **týká se všech veřejných funkcionářů uvedených v § 2 odst. 1 – včetně členů vlády, poslanců, senátorů, starostů, radních ...**
- VF nesmí být provozovatelem rozhlasového nebo televizního vysílání nebo vydavatelem periodického tisku **ani společníkem, členem** nebo ovládající osobou právnické osoby, která je provozovatelem rozhlasového nebo televizního vysílání nebo vydavatelem periodického tisku
- **povinnost ukončit** provozování rozhlasového nebo televizního vysílání nebo vydávání periodického tisku nebo **ukončit svou účast nebo členství** v právnické osobě (...) bez zbytečného odkladu (...) nejpozději však do 60 dnů ode dne zahájení výkonu veřejné funkce

Odměna za členství v podnikajících subjektech

Dosavadní úprava:

- *Veřejnému funkcionáři (uvolněnému) který zastupuje kraj nebo obec v řídicích, dozorčích nebo kontrolních orgánech podnikající právnické osoby, pokud v ní kraj nebo obec má podíl nebo hlasovací práva, **nenáleží za tuto činnost odměna.***

Nová úprava:

- *Veřejnému funkcionáři (uvolněnému), který **je obcí určen**, aby vykonával funkci člena řídicího, dozorčího nebo kontrolního orgánu podnikající právnické osoby, pokud v ní obec nebo jí ovládaná právnická osoba má podíl nebo hlasovací práva, **nenáleží za tuto činnost odměna, podíl na zisku nebo jiné plnění***
- ***Výjimka:** plnění, které veřejný funkcionář obdrží v podobě úhrady pojistného na pojištění odpovědnosti za výkon funkce nebo které obdrží v souvislosti se svou účastí na jednání těchto orgánů v souladu s běžnými zvyklostmi do výše 10 000 Kč ročně.*

Inkompatibilita po skončení výkonu veřejné funkce (§ 6)

- Omezení činností po skončení výkonu funkce
 - týká se **pouze uvolněných zastupitelů, vedoucích zaměstnanců obce nebo příspěvkové organizace i obcí ovládané obchodní společnosti**
 - obdoba konkurenční doložky
 - není rozhodující způsob zániku funkce
 - zákaz společenství, účasti v orgánech a zaměstnaneckého vztahu po dobu 1 roku
 - pouze podnikající PO (nebo zaměstnavatel)
 - **úspěšná nadlimitní veřejná zakázka v uplynulých třech letech**
- Pouze v případech, kdy veřejný funkcionář musel mít podíl na rozhodování o veřejné zakázce

Oznámení o osobním zájmu

(§ 8)

- vztahuje se pouze na členy kolektivních orgánů
 - nikoliv na poradní orgány obcí a krajů
- povinnost oznámit svůj poměr k projednávané věci, pakliže
 - vystoupí v rozpravě (tajemníci a ředitelé úřadů)
 - předloží návrh nebo je oprávněn hlasovat
 - vzhledem k výsledku projednávané věci by mohla vzniknout osobní výhoda nebo újma nebo jiný osobní zájem
- **neplatí, jde-li jinak o prospěch nebo zájem obecně zřejmý ve vztahu k neomezenému okruhu adresátů.**
- oznámení pouze ústně - vždy do zápisu
- nově sankce za porušení povinnosti: § 23 odst. 1
- *vazba na ust. § 83 odst. 2 zákona o obcích*

Oznámení o činnostech

(§ 9)

- Týká se těch VF, jimž není v § 4 zákonem činnost zakázána
- Oznamuje se:
 - podnikání nebo OSVČ (předmět, způsob, místo)
 - společenství nebo členství v podnikající PO (firma, sídlo)
 - členství ve statutárních, řídicích, dozorčích a kontrolních orgánech
 - pracovněprávní vztah nebo služební poměr
 - je provozovatelem rozhlasového nebo televizního vysílání nebo vydavatelem periodického tisku, anebo společníkem, členem nebo ovládající osobou právnické osoby, která je provozovatelem rozhlasového nebo televizního vysílání nebo vydavatelem periodického tisku.
- uvádí se **pouze údaje o skutečnostech majících vztah k době výkonu veřejné funkce**
 - nikoliv ukončené činnosti před započítáním výkonu veřejné funkce

Oznámení o majetku

(§ 10)

- týká se všech veřejných funkcionářů dle zákona
- oznamuje se:
 - majetek, který vlastní ke dni předcházejícímu dni zahájení výkonu funkce
 - majetek, který nabyl v průběhu výkonu funkce
- vlastnictví výlučné nebo spoluvlastnictví (vč. SJM)
- **Věci nemovité** (hmotné i nehmotné)
- **Věci movité** v souhrnu nad 500.000,- Kč/rok (započítávají se jen věci nad 50.000,- Kč)
- **Cenné papíry** včetně práv k nim
- **Podíl v obchodní korporaci**

Oznámení o příjmech a závazcích

(§ 11)

- **Příjmy** - jakékoliv peněžité příjmy nebo jiné majetkové výhody, zejména dary (s výjimkou darů uvedených v oznámení o majetku podle § 10) odměny, příjmy z podnikatelské nebo jiné samostatné výdělečné činnosti, dividendy nebo jiné příjmy z účasti nebo činnosti v podnikajících právnických osobách získané během výkonu funkce, pokud souhrnná výše **přesáhne v kalendářním roce 100 000 Kč;**
 - za peněžitý příjem se nepovažují plat, odměna nebo další náležitosti, na které má veřejný funkcionář nárok v souvislosti s výkonem funkce a příjmy manžela nebo partnera veřejného funkcionáře; do tohoto souhrnu se **nezapočítávají dary, jejichž cena je nižší než 10 000 Kč,**
- **Nesplacené závazky**, které má **ke dni předcházejícímu dni zahájení výkonu funkce** - pouze nesplacené závazky převyšující v jednotlivém případě částku 100 000 Kč.
- **Nesplacené závazky**, zejména půjčky, úvěry, nájemné, závazky ze smlouvy o nájmu s právem koupě nebo směnečné závazky **vzniklé v průběhu výkonu funkce**, pokud souhrnná výše závazků přesáhla k 31. prosinci kalendářního roku, za nějž se oznámení podává, částku 100 000 Kč.

Způsob podávání oznámení

- **Obecní úřad:** neprodleně, nejpozději však do 15 dnů ode dne zahájení nebo skončení výkonu funkce (jméno, datum a místo jeho narození, funkce, datum zahájení a skončení)
- **Veřejný funkcionář:**
- **Při zahájení výkonu funkce:** do 30 dnů ode dne, kdy jej do registru oznámení zapsal OÚ
- **V průběhu výkonu funkce:** k 30. červnu následujícího roku
- **Při ukončení výkonu funkce** - lhůta 30 dnů
 - rozhodující je doba výkonu veřejné funkce (IV. ÚS 215/94 - zákaz retroaktivity)
 - není rozhodující způsob ukončení
 - platí zřejmě i při opětovném výkonu VF
- **nově výlučně elektronická forma** prostřednictvím registru oznámení
 - vede Ministerstvo spravedlnosti; výjimka pro soudce – podávají písemně u Nejvyššího soudu

Vedení registru oznámení

- Registr oznámení = informační systém veřejné správy
- **Evidenční orgán = Ministerstvo spravedlnosti**
- **Každý má právo bezplatně nahlížet** prostřednictvím veřejné datové sítě v rozsahu stanoveném tímto zákonem do registru oznámení.
- Oznámení veřejných funkcionářů uvedených v § 2 odst. 1 jsou dostupná bez předchozí žádosti (včetně starostů, místostarostů, členů rady atd.)
- Do oznámení veřejných funkcionářů uvedených v § 2 odst. 2 je možné nahlížet na základě žádosti.
- Každý má právo sdělit evidenčnímu orgánu skutečnosti, které nasvědčují nepravdivosti nebo neúplnosti údajů uvedených v oznámeních - evidenční orgán do 30 dnů ode dne obdržení sdělení oznámí tomu, kdo sdělení podal, jak bylo s jeho sdělením naloženo.
- Evidenční orgán **porovnává údaje uvedené v registru oznámení s údaji uvedenými v jiných informačních systémech** – návrh na přestupkové řízení **správnímu orgánu příslušnému k projednání správních deliktů**

Deliktní odpovědnost - přestupky

- **Pokuta 1.000 až 50.000,- Kč**
 - neoznámení osobního zájmu
 - uvede zjevně nepřesné, neúplné nebo nepravdivé údaje nebo neučiní oznámení v řádné lhůtě
- **Pokuta 1.000 až 250.000,- Kč**
 - vykonává funkci nebo činnost, která je neslučitelná s výkonem funkce veřejného funkcionáře,
 - je provozovatelem rozhlasového nebo televizního vysílání nebo vydavatelem periodického tisku
 - pobírá odměnu v rozporu se zákonem
- **Pokuta 1.000 až 500.000,- Kč**
 - poruší zákaz výkonu činnosti po stanovenou dobu od skončení výkonu funkce
- **projednává v přenesené působnosti městský úřad ORP**
 - nelze projednat v blokovém nebo příkazním řízení
 - nelze uložit napomenutí

Přechodná ustanovení

- obecní úřad v přenesené působnosti zapíše do registru informace o všech veřejných funkcionářích, do 30 dnů ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona = **nejpozději do 30. září 2017**
- **do registru se zapíše:**
 - jméno a příjmení všech veřejných funkcionářů, kteří jsou veřejnými funkcionáři ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona a vykonávají funkci v oboru působnosti této právnické osoby nebo jejího orgánu nebo její organizační složky,
 - datum a místo jejich narození,
 - právnickou osobu nebo její orgán nebo organizační složku, ve kterých veřejný funkcionář působí, jejich funkci, kterou v této právnické osobě nebo jejím orgánu anebo organizační složce zastávají, a datum, od kterého funkci vykonávají,

Přechodná ustanovení

- každý veřejný funkcionář je povinen **ve lhůtě od 1. října 2017 do 30. listopadu 2017** učinit oznámení podle:
 - § 9 – oznámení o činnostech ,
 - § 10 odst. 2 (oznámení o majetku)
 - § 11 odst. 2 písm. b) (nesplacené závazky)
- podle **stavu ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona (1. září 2017) a hodnoty majetku ke dni podání oznámení**
- ve lhůtě do 30. června 2018 podává VF pouze oznámení podle § 11 odst. 2 písm. a) zákona (příjmy za dobu výkonu funkce)
- dosavadní oznámení je třeba archivovat min. 5 let (do r. 2022)

Děkuji za pozornost

petr.kolar@vsci.cz